

KOLONIAAL CONGO

OVER FEITEN EN MYTHES

VIDEO 4: IS BELGIË RIJKEER GEWORDEN VAN DE KOLONISATIE?

Hebben de Belgen zich verrijkt op de kap van de Congolezen? Wat voor producten kwamen er uit Congo? Hoe werden Belgische bedrijven rijker door de kolonisatie van Congo?

WIE SPREEKT?

Frans Buelens is professor economische wetenschappen en auteur van het boek *Congo 1885-1960, een financieel-economische geschiedenis*.

MOEILIJKE WOORDEN

concessie	gebied waarvoor de overheid een vergunning uit geeft. De houder van de concessie krijgt een 'monopolie' over het gebied en kan het aanwenden hoe hij of zij wil
rooibouw	als landbouwgrond op zo'n manier gebruikt wordt dat de grond volledig uitgeput raakt en niet meer vruchtbaar is
exploiteren	1. beheren, 2. uitbuiten
aandeelhouder	iemand die een aandeel bezit van een bedrijf of onderneming, een vennoot of mede-eigenaar van een bedrijf
dividend	de winst(uitkering) die aandeelhouders van een bedrijf krijgen

DE VIDEO

Bekijk de video en beantwoord de volgende vragen:

1. Hoe was de situatie in België voor de kolonisatie van Congo? Was België een rijk of een arm land?
2. Wanneer is de kolonisatie van Congo gestart en wie nam het initiatief?
3. Waren de Belgische bedrijven geïnteresseerd om zich in Congo te vestigen? Waarom wel/niet?
4. Welke producten zorgden ervoor dat er interesse kwam in Congo als investeringsgebied?
5. Hoe lokte Leopold II bedrijven en investeerders naar Congo?
6. Heeft de kolonisatie de Belgische staat ook geld gekost? Waarom wel/niet?
7. Wie is er rijker geworden van de kolonisatie?
8. Zijn er bedrijven die actief waren in de kolonie en vandaag ook nog bestaan?

HET BEELD

Wat zie je op deze foto? Hoe gebeurde de aanleg van spoorwegen in het land? Wie investeerde vooral in spoorwegen in Congo? Waarom deden ze dat?

Foto KMMA

EEN VERBETERING?

Soms wordt er gezegd dat Leopold II Congo heeft uitgebuit, maar dat de situatie vanaf 1908 verbeterde. Duid aan wanneer welke praktijken gebruikt werden.

	Congo Vrijstaat 1885-1908	Belgisch Congo 1908-1960
roofbouw		
dwangarbeid		
rationele exploitatie van Congo: investeren in opleidingen en machines om langdurig gewin te verzekeren		
concessies: Congolese grond "geven" aan Belgische bedrijven		
onvoldoende gezondheidszorg		

EN VANDAAG?

Zoek meer informatie op over Bunge en Umicore. Wat voor bedrijven zijn dit en in welke goederen handelen ze? Zie je nog een link met het koloniale verleden? Wat vertellen ze op hun websites over het verleden van de firma?

Vind jij dat deze bedrijven een schuld te vereffenen hebben aan de Congolese bevolking? Op welke manier zouden ze dat kunnen doen?

KOLONIAAL CONGO

OVER FEITEN EN MYTHES

VIDEO 4: IS BELGIË RIJKEER GEWORDEN VAN DE KOLONISATIE?

LESDOELEN

- Leerlingen evalueren het economisch model van koloniaal Congo.
- Leerlingen begrijpen dat kolonisatie een veelzijdig fenomeen is met vergaande gevolgen.
- Leerlingen beargumenteren hoe historische beeldvorming tot stand komt.
- Leerlingen reflecteren kritisch over collectieve herinnering van historische fenomenen.
- Leerlingen reflecteren kritisch over actuele maatschappelijke uitdagingen en duurzaamheid.

VRAGEN BIJ DE VIDEO

1. Hoe was de situatie in België voor de kolonisatie van Congo? Was België een rijk of een arm land?

België was een zeer geïndustrialiseerd land, maar de rijkdom ging enkel naar de top laag van superrijken. Het grootste deel van de bevolking was heel arm.

2. Wanneer is de kolonisatie van Congo gestart en wie nam het initiatief?

In 1885, wanneer Leopold II erin slaagde om Congo tot zijn persoonlijk bezit te maken. Het was dus een persoonlijk initiatief van de koning.

3. Waren de Belgische bedrijven geïnteresseerd om zich in Congo te vestigen? Waarom wel/niet?

In het begin niet: ze waren al actief in andere landen zoals Rusland, Spanje en Italië. De

kolonisatie ging uit van Leopold II die lokmiddelen moest installeren om investeerders naar Congo te krijgen.

4. Welke producten zorgden ervoor dat er interesse kwam in Congo als investeringsgebied?

In eerste instantie waren dat rubber, ivoor en kobalt. Maar de echte interesse van het 'grootkapitaal' (echte investeringsgroepen met veel geld) kwam er pas toen er waardevolle mineralen werden aangetroffen: koper, goud, etc.

5. Hoe lokte Leopold II bedrijven en investeerders naar Congo?

Hij nam bijna alle gronden in Congo in beslag en "gaf" deze in concessie aan grote bedrijven, die dan zelf de grondstoffen uit die grond mochten halen. Dit uitdelen van grond bleef ook bestaan na 1908. In ruil moesten ze een deel van hun winsten afstaan aan de vorst.

6. Heeft de kolonisatie de Belgische staat ook geld gekost? Waarom wel/niet?

Nee, de investeringen gebeurden vaak door 'derden'. Bedrijven legden spoorwegen aan voor het transport van hun ontgonnen producten. De wegen werden aangelegd met hulp van dwangarbeid. Het onderwijs werd dan weer uitbesteed aan de missies. Al die partijen kregen grond of andere voordelen in ruil voor hun diensten en investeringen. Bovendien waren de 'schatkisten van België en Congo gescheiden'. Als Congo geld tekort had, kon het dus geen beroep doen op middelen van de Belgische staat.

7. Wie is er rijker geworden van de kolonisatie?

De gemiddelde Belg werd niet meteen rijker van de kolonisatie. De aandeelhouders van de grote bedrijven in Congo wel. Die bedrijven maakten immers enorme winsten door de exploitatie van grondstoffen. Die winsten stroomden via dividenden (uitkeringen) naar de aandeelhouders/eigenaars van die bedrijven. Het geld kwam dus bij een heel kleine groep terecht.

8. Zijn er bedrijven die actief waren in de kolonie en vandaag ook nog bestaan?

Ja, sommige bestaan nog. Sommigen hebben nog dezelfde naam, andere zijn van naam veranderd en nog andere zijn gefuseerd met andere bedrijven. Enkele voorbeelden zijn Bunge, een grote multinational die nu Amerikaans is. Een van de grootste mijnbedrijven uit koloniaal Congo heette Union Minière du Katanga. Dat bedrijf bestaat nog altijd en heet nu Umicore, en heeft de hoofdzetel nog altijd in België.

HET BEELD

De spoorwegen werden aangelegd door behulp van dwangarbeid. De bedrijven namen vaak het initiatief om ze aan te leggen. Zij hadden immers transportmiddelen nodig om de goederen (ijzerertsen bijvoorbeeld) die ze ontgonnen te transporteren naar de havens. Je ziet op de foto de kolonisten toekijken terwijl de zwarte mensen aan het werk zijn.

EEN VERBETERING?

	Congo Vrijstaat 1885-1908	Belgisch Congo Vanaf 1908
roofbouw	X	
dwangarbeid	X	X
rationele exploitatie van Congo: investeren in opleidingen en machines om langdurig gewin te verzekeren		X
concessies: Congolese grond "geven" aan Belgische bedrijven	X	X
onvoldoende gezondheidszorg	X	X